

Anna Engman - 50 år som hembiträde i Solna

Anna Engman föddes den 10 april 1897 i Sundsvall och dog den 13 augusti 1974. Hon ligger begravd på Sollentuna kyrkogård.

Sympatisk, rättrådig och slagfärdig - så skildras hembiträdet i svensk film på 1930- och 1940-talet. Dagmar Ebbesen, som finns på bild nedan, är kanske den mest kända av de skådespelare som specialiserade sig på rollen som hembiträde.

Anna Engman var en av hundratusentals anställda kvinnor som fick det svenska folkhemmet att fungera. Under 50 år var hon hembiträde hos korvtillverkaren Knut Eriksson på Charlottenburgsgatan i Solna. Gatan utgjorde gräns mellan de två municipalsamhällena Hagalund och Råsunda, i dag två av Solnas åtta stadsdelar.

”Begreppet arbetstid inom det husliga arbetet är i hög grad obestämt”

Så skriver Socialstyrelsen 1924 om den då nya lagen om åtta timmars arbetsdag.

Anna Engman tilldelades 1947 på initiativ av Knut Eriksson medaljen Pro Patria för ”trohet och flit” hos samma arbetsgivare i 25 år.

Som ung lämnade Anna Engman Sundsvall för storstaden i söder, och omkring år 1920 fick hon anställning hos Knut Eriksson (1883-1974). Då var korv något nytt. Det första korvståndet öppnade i New York 1871. Svenskarna kunde för första gången smaka på varmkorv på världsutställningen i Stockholm 1897. Ordet korvgubbe dyker upp i språket i slutet av 1920-talet.

Knut Eriksson var en pionjär inom svensk korvproduktion och Anna Engman kom under sitt liv att uppleva branschens förändringar. Hans korv- och charkuteritillverkning fanns sedan 1931 i en nyuppförd byggnad ritad av Cyrillus Johansson på Charlottenburgsvägen 34. Bottenvåningen inrymde fabrik och butik. Knuts våning bestående av fem rum låg en trappa upp liksom Annas tjänstebostad på ett rum. Anna Engmans systerdotter Siw Hellman besökte som barn då och då sin moster i Solna. ”Det var spännande att få ta spårvägen dit. I fabriken luktade det rökt kött och jag blev alltid bjuden på korv. Ibland hördes publikens jubel på Råsundastadion som låg precis i närheten.” Siw minns att mostern var uppskattad, blev väl bemött av och trivdes hos sin arbetsgivare. Men hon kommer också ihåg Annas nariga händer och spröda naglar - en följd av ett hårt arbete som egentligen aldrig tog slut. Knut Erikssons hushållerska skulle sköta hemmet, servera gäster, dagligen laga mat åt ett tiotal anställda, tvätta deras arbetskläder och rasta Knuts två taxar.

Hembiträden fanns överallt i det svenska samhälle för hundra år sedan. Ingen reglerad arbetstid, ingen semester och hård social kontroll - det var en yrkesgrupp helt utan rättigheter. Under mellankrigstiden bestod en vanlig vecka av 80 arbetstimmar. Lagen om åtta timmars arbetsdag som började gälla 1920 inkluderade inte hembiträden. Först 1944 tillkom en lag som till viss del reglerade arbetstiden, men hembiträden var den sista yrkesgrupp som fick åtta timmars lagstadgad arbetsdag. Det skedde 1971, tre år före Anna Engmans död.

Knut Eriksson och Anna Engman dog båda 1974, Knut i juli och Anna i augusti. Hon ärvde en moraklocka och en tavla. Ingen av dem gifte sig även om Knut hade ett långt förhållande med sin kassörska Hanna Eriksson. När Anna Engman blev äldre fick hon tid till att göra sådant som hon hade längtat efter men varit tvungen att välja bort. Hon lärde sig att cykla. Kanske kom känslan av frihet för henne på turerna genom det så välkända Solna.